

MEMORIAL
General Marii Wittek

D. Nr. 14 2001 r.

Wyprawa NIE ENKIMOND

net. prekarate
Ewa Krawcowa
pocz. Irenej Holcwicki

Powst.
Wawrz.

+ **BORENSTEIN** Estera

pn. "Iwka"

! nazwisko duplecyjne: GĄSIOROWSKA Irenej

+ **BORENSTEIN** Sajka lub Anajka
pn. "Hala", "Blondynka"

! nazwisko duplecyjne: GĄSIOROWSKA Halimel

2629/WSK

BORENSTEIN Estera
ps. „Jrka”
SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — (nazw. okupac.) GAŚSIOROWSKA Irene
BORENSTEIN Sajka (lub Chajka)
ps. „Hala”, „Blondynka”
(nazw. okupac.) GAŚSIOROWSKA Halina

I/1. Relacja ✓ k. 3, s. 1-3

I/2. Dokumenty (sensu ścisłego) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie *brak*

I/1 Relacja

- Biogramy obu sióstr sporządzone przez E. Kwasnowolską, 2000, mp5, rkps, kopia, k. 3, s. 1-3

1/2-1 41.

Gąsiorowskie: Irena - "Irka" i Halina - "Hala", "Blondynka"

Gąsiorowskie - jest to nazwisko okupacyjne, pod którym były znane w Warszawie. Prawdziwe nazwisko: Borenstein. Imię Ireny: Estera, Haliny: zapewne Bajka bądź Chajka.

Irena urodziła się w r. 1924, Halina - w r. 1927. Ojciec był właścicielem tartaku mechanicznego w Tarnowie. W Warszawie zawsze występowały jako rodzone siostry, ale być może były tylko bliskimi kuzynkami, złączonymi wspólnym losem i przyjaciółkami.

fragment/
Cytuję/relację Antoniego Dobraczyńskiego, który znał dobrze obie Gąsiorowskie z czasów ich pobytu w Warszawie:

"W Warszawie dziewczyny pojawiły się w końcowej fazie likwidacji przez Niemców warszawskiego getta. Zamieszkały przy ul. Ogrodowej 23 w domu starego bractwa kościelnego przy katedrze Św. Jana, tzw. Archikonfraternii Literackiej, w domu, w którym statutowo nie odnajmowało się inowiercom, mimo dalekiny zamieszkałej w większości przez ludność żydowską. Los samotnych dziewcząt był opłakany, nie miały kontaktu z najbliższymi, nikogo nie znały i bały się zawierania jakichkolwiek znajomości; formalnie podawały się jako wysiedlone z poznańskiego. Dom jednak na Ogrodowej był pełen młodzieży, a wczesne godziny policyjne sprzyjały zawieraniu znajomości. Zbliżenie się do młodzieży zamieszkiwanego domu głęboko zaangażowanej już w działalność konspiracyjną spowodowało szybkie zbliżenie i dostosowanie się do ówczesnego trybu życia, długich rozmów wieczornych, niedzielnych spacerów, jak i niedzielnego chodzenia do kościoła. Mimo to utrzymanie ich pochodzenia w tajemnicy stawało się coraz trudniejsze, nie pomagało życie głównie dla rozjaśnienia wąsów i szereg podobnych praktyk. W tej sytuacji doszły do wniosku, że należy zmienić miejsce zamieszkania i na wiosnę 1944 r. przenieść się na Żoliborz, wynajmując pokój od kobiety utrzymującej kontakty z żołnierzami niemieckimi. Ta lokalizacja wydawała się im bardziej bezpieczna. Dziewczęta nie serwały kontaktu z Ogrodową."

W początku Powstania, 3.VIII, 1944 obie Gąsiorowskie przyłączyły się do przechodzącego pamiątką Luksemburga z Króla Alberta na Hónatorską patrolu sanitarnego Kompanii Harcerskiej bat. "Gustaw", prowadzonego przez "Ewę Marię" ^{- Ewę Orlikowską}. Przedstawiły się jako "harcerki z Żoliborza, które nie zdołały dotrzeć do swojego oddziału". Odtąd losy ich połączyły się z losami tego patrolu i Kompanii.

Fizycznie niezbyt silne, drobne i niewysokie, zawsze chętne były do pracy - często podejmowały zadania przekraczające ich siły. Złączone ze sobą bardzo serdecznymi siostrzanymi więzami, starały się nie rozdzielać, przy czym starsza "Irka" otaczała bardzo troskliwą opieką "Halę". Koleżeńskie, odważne, włączyły się do patrolu, tak jakby od dawna należały do tego środowiska i grupy.

Przy wybuchu zdobytego czołgu-pułapki przed kwaterami bat. "Gustaw" - Kilińskiego 1/3/5 na Starym Mieście w dn 13 sierpnia obie Gąsiorowskie zostały ranne - Irka dość ciężej, Halina lżej. Leżały w szpitalu bat. "Gustaw" i tam zostały zasypane gruzami po zbombardowaniu szpitala w d. 26 sierpnia. "Hala" pozostała pod gruzami, "Irka" udało się odkopać. Po ewakuacji Starego Miasta pozostała wraz z innymi ciężko rannymi w szpitalu batalionowym na Kilińskiego 3 i tu wraz z nimi została ~~najprawdopodobniej~~ zamordowana przez Niemców.

Obie Gąsiorowskie są wymienione w "Bilansie strat" sporządzonym przez dr "Morwę" - Tadeusza Pogórskiego, kierownika szpit. bat. "Gustaw", sanitariuszka bat. Gustaw, Cytując: "Sp. «Hala» zasypana gruzami wraz z salą chorych w d. 27.VIII /sier - 26.VIII - E.K./". Nie odgrzebano. Sp. «Irka», sanitariuszka bat. Gustaw, ranna 13.VIII, rany szarpane całego ciała odniesione wraz z «Kozakiem» /zob. biogram - "Kozak", "Kozaczek" - Halina ^{Sliwińska} /Sill. Zasypana gruzem w dniu 27.VIII /sier - 26.VIII - E.K./ wraz z całą salą chorych, odkopana po kilkunastu godzinach. W stanie bardzo ciężkim zostawiona wraz z poprzędnioską na Starym Mieście. Daleszy los nieznany."

Ojciec Tomasz Rostworowski, kapelan bat. "Gustaw", w relacji złożonej 14.I.1948 dla Komisji Badania Zbrodni Niemieckich" pisze: "... Słyszałem później, że ci pozostali na terenie Kilińskiego 3 zostali na miejscu i zginęli, znaleziono kości na noszach jeszcze w styczniu 1945. Nazwiska obu Gąsiorowskich znajdowały się, wraz z nazwiskami innych poległych w szpitalu Kilińskiego 3/5 ^{przez Ewę Orlikowską - Krasnowolską} sanitariuszek wypisane farbą na oszalym fragmencie ściany szpitala w podwórzu Kilińskiego 3, aż do odgrazowania i odbudowy terenu. Fotografis do udostępnienia.

Na płycie symbolicznego grobu poległych bat. "Gustaw" na Powąskach Wojskowych w kwaterze batalionu znajdują się ich nazwiska.

Obydwie Gąsiorowskie są wymienione w Liście strat w pracy "Harcerki 1939-1945", PWK 1973, w "Słowniku uczestników..." (PWK 1988).

Wymieniane wielokrotnie we wspomnieniach z Powstania pt. "Sanitaty", napisanych w październiku 1944 przez Ewę Orlikowską /dziś Krasnowolską - "Ewę Marię"/ i Annę Szatkowską /dziś Rossett /- "Ankę"/.

Biogram opracowany na podstawie relacji Antoniego Dobraczyńskiego oraz wiadomości własnych.

9.III.1979.

Ewa Krasnowolska

P.S. W moim przekonaniu należałoby biogramy obu Hiostr zamieścić pod nazwiskiem "Gąsiorowskie", pod którym były znane, pod którym są już wymienione w "Harcerkach" - i tam która znajduje się na grobie symbolicznym batalionu /informacja o ich prawdziwym nazwisku otrzymana dopiero później/. Event. odnieść tylko do nazwiska Borenstein.

Opracowała Ewa Krasnowolska

Przekazata dla Fundacji AK w Toruniu
25. IX. 2000. EK

V Nazwiskowe karty informacyjne

+ 1944

AK
Warszawa

BORENSTEINOWNA Estera
ps "Jolka"

1924 - 22. IX. 1944 w Jarosławie w Warsza-
wie od polsoy 1943 r. Dołączona do partii
AK "Róg". Poleca od wybuchu rozległa pu-
łapki na ul. Żelaznej, zamordowana
w szpitalu przy ul. Długiej 7.

Zob. Stawicki wresztu. Walki o nie-
podległość Polski 1938-45, s. 47

W. Dąb 2/VII.05

BORENSTEIN Entona i Sejka Majke)

